

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

ΓΙΑ ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

Πάσχα,

η μεγαλύτερη γιορτή της Ορθοδοξίας.

Το Πάσχα είναι γιορτή κινητή και γιορτάζεται την πρώτη Κυριακή μετά την πανσέληνο της εαρινής ισημερίας.

Για τους Δυτικούς, η μεγαλύτερη χριστιανική γιορτή είναι τα Χριστούγεννα. Για τους ορθοδόξους όμως μεγαλύτερη είναι το Πάσχα, με κορυφαίες τη Μεγάλη Παρασκευή και την Ανάσταση.

Σαν κάθε μεγάλη γιορτή έχει τα προεόρτια και τα μεθεόρτιά της.

Προηγείται η εβδομάδα των Βαΐων, η **κουφή**, όπως λέγεται, γιατί δεν ψάλλεται ο Ακάθιστος Ύμνος, ούτε τα τροπάρια. Οι εκδηλώσεις αυτής της εβδομάδας επικεντρώνονται στο Σάββατο του Λαζάρου και την Κυριακή των Βαΐων.

Η Μεγάλη Εβδομάδα

Μεγάλη Δευτέρα → μεγάλη μαχαίρα
Μεγάλη Τρίτη → ο Χριστός εκρύφτη
Μεγάλη Τετάρτη → ο Χριστός επιάστη
Μεγάλη Πέμπτη → ο Χριστός παιδεύτη
Μεγάλη Παρασκευή → ο Χριστός στο καρφί
Μεγάλο Σάββατο → ο Χριστός στον τάφο
Μεγάλη Κυριακή → ο Χριστός θ' αναστηθεί
(Κυριακή του Πάσχα)

Η Ανάσταση του Λαζάρου

Εδώ να κολλήσεις
την εικόνα!

Το Σάββατο του Λαζάρου είναι αφιερωμένο στο **Φτωχολάζαρο**, το θάνατο και την ανάστασή του. Σύμφωνα με το Ευαγγέλιο του Ιωάννη, ο Λάζαρος ήταν φίλος του Χριστού και πέθανε στη Βηθανία. Εκεί ζούσε με τις αδερφές του, Μαρία και Μάρθα.

*Εις την πόλη Βηθανία,
Μάρθα κλαίει και Μαρία
Λάζαρο τον αδερφό τους,
τον πιστό και γκαρδιακό τους.*

.....

Έπειτα από τέσσερις μέρες ο Χριστός τον ανάστησε, νικώντας το θάνατο, αλλά και για να προετοιμάσει το έδαφος για τη δική του ανάσταση. Η παράδοση λέει πως ο Λάζαρος τρόμαξε τόσο πολύ στον Κάτω Κόσμο, που πια δεν ξαναγέλασε στη δεύτερη ζωή του:

.....
είδα φόβους, είδα τρόμους,
είδα βάσανα και πόνους.
.....
.....

Οι γυναίκες ζυμώνουν ειδικά για τη μέρα αυτή κουλούρια σε σχήμα ανθρώπου σαβανωμένου σαν το Λάζαρο και τα λένε *λαζάρου* ή *λαζαράκια* ή *λαζόνια*.

«Λαζαράκια» από τη Σίφνο (φωτογραφία Α.Γαλλοπούλου από τον «Ελληνικό Λαϊκό Πολιτισμό », εκδ. Γνώση.

Τα παιδιά, παρέες παρέες, τριγυρνάνε στα σπίτια και τραγουδούν τα *λαζαρικά*, κρατώντας ένα *λάζαρο*:

ΠΟΥ΄ ΣΑΙ ΛΑΖΑΡΕ

(Στερεά Ελλάδα)

- Πού΄ σαι Λάζαρε,
πού είναι η φωνή σου,
πού σε γύρευε,
η μάνα κι η αδερφή σου;

-Ήμουνα στη γη,
στη γη βαθιά χωμένος
κι από τους εχτρούς,
εχτρούς βαλαντωμένος.

-Βάγια, βάγια των βαγιών,
τρώνε ψάρια των κολιών
και την άλλη Κυριακή,
ψήνουν το παχύ αρνί.

Συνήθως οι *λάζαροι* είναι ένας κόππανος ή μια ρόκα ή μια καλαμιά, δεμένα σταυρωτά, μπορεί και μια κούκλα, στολισμένα με πολύχρωμα λουλούδια, με παρδαλόχρωμα πανιά και κορδέλες.

Για ανταμοιβή τα παιδιά δέχονται διάφορα δώρα: λεφτά, αυγά, φρούτα κι ό,τι άλλο υπάρχει.

Η Κυριακή των Βαΐων

Εδώ να κολλήσεις
την εικόνα!

Με τον καιρό η πίστη του κόσμου προς τον Ιησού μεγάλωνε. Όταν έμαθαν ότι θα ερχόταν στα Ιεροσόλυμα, σκέφτηκαν να του ετοιμάσουν μια θαυματική υποδοχή.

Ο Χριστός πάνω σ' ένα γαϊδουράκι μπήκε στην πόλη κι ο κόσμος Τον προϋπάντησε με βάγια, φωνάζοντάς Του: « Δόξα σε Σένα που έρχεσαι από το Θεό! Σώσε μας... »

Πολλοί έστρωναν τα ρούχα τους, για να περάσει ο Κύριος. Όλοι πανηγύριζαν και μονάχα οι Γραμματείς και οι Φαρισαίοι παρακολουθούσαν με μίσος. Έπρεπε οπωσδήποτε να Τον πιάσουν και να Τον θανατώσουν, όμως δεν ήξεραν πώς.

Σ' αυτό τους βοήθησε ένας από τους δώδεκα μαθητές, ο Ιούδας ο Ισκαριώτης, που πήγε ακάλεστος στο συμβούλιό τους και είπε:

- Ξέρω γιατί συνεδριάζετε. Τι μου δίνετε για να σας οδηγήσω σ' Αυτόν;

- Θα έχεις τριάντα αργύρια, του απάντησε ο Αρχιερέας Καϊάφας και του 'δωσε ένα πουγκί με τα χρήματα.

Ο φιλάργυρος μαθητής πήρε τα χρήματα κι έφυγε. Από εκείνη τη στιγμή περίμενε την ευκαιρία να προδώσει το Δάσκαλό του!

* Την Κυριακή των Βαΐων, όλες οι εκκλησίες στολίζονται με κλαδιά από βάγια ή δάφνη. Τα μαζεύουν από τις ρεματιές οι νιόνυφες του χωριού. Απ' αυτά μοιράζονται στους πιστούς (το ίδιο γίνεται και στις πόλεις) και το έθιμο συμπληρώνεται με τα *βαγιοχτυπήματα* (στα χωριά), ελαφρά χτυπήματα με βαγιόκλαδα, που δίνουν στις νιόνυφες οι άλλες γυναίκες.

Τα βάγια έχουν τη δύναμη να διώχνουν το κακό μάτι, τους κοριούς κι άλλα ζωύφια από το σπίτι.

Την Κυριακή των Βαΐων, χαλαρώνει κι η νηστεία της Σαρακοστής, γιατί η εκκλησία θέλει να τιμήσει τη θριαμβευτική είσοδο του Χριστού στα Ιεροσόλυμα. Έτσι, όσοι νηστεύουν, μπορούν να φάνε ψάρι.

βάγια (φύλλα δάφνης)

Η Μεγάλη Βδομάδα

Είναι η πιο αυστηρή βδομάδα. Ο κόσμος νηστεύει περισσότερο από τις προηγούμενες μέρες της Σαρακοστής.

Όλες οι δουλειές σταματούν, εκτός από το καθάρισμα του σπιτιού και τις προετοιμασίες για τη γιορτή του Πάσχα. Δεν επιτρέπονται ούτε τραγούδια, ούτε χοροί.

Όλοι τρέχουν στις εκκλησιές και παρακολουθούν τις ακολουθίες και τις άλλες τελετουργίες της Μεγάλης Βδομάδας.

Στην απογευματινή ακολουθία της Μεγάλης Τρίτης ψέλνεται το πολύ όμορφο *τροπάριο της Κασσιανής*.

Οι κυριότερες τελετές και εκδηλώσεις της Μεγάλης Βδομάδας αρχίζουν από τη Μεγάλη Τετάρτη. Τότε γίνεται στην Εκκλησία (το απόγευμα της Μ. Τετάρτης) το *Μεγάλο Ευχέλαιο* κι ο παπάς αλείφει σταυρωτά στο πρόσωπο κάθε Χριστιανό με λάδι, που ευλογήθηκε στο Ευχέλαιο. Ευχέλαιο συνηθίζεται να κάνουν τη μέρα αυτή και στα σπίτια.

Στην Αθήνα παλιότερα συνήθιζαν να φτιάχνουν και τη *νέα ζύμη*, το προζύμι της χρονιάς.

Πήγαινε λοιπόν η κλησάρισσα (=αυτή που φροντίζει για την καθαριότητα του ναού) σ' όλα τα σπίτια της ενορίας, μάζευε αλεύρι και το ζύμωνε χωρίς προζύμι. Με το που ακουμπούσε ο παπάς το Σταυρό με το Τίμιο ξύλο πάνω του, το ζυμάρι ανέβαινε, φούσκωνε.

Αυτό γινόταν το προζύμι της χρονιάς και το μοίραζαν σ' όλα τα σπίτια, για να ζυμώνουν το ψωμί τους όλο το χρόνο!

Ο Μυστικός Δείπνος

Εδώ να κολλήσεις
την εικόνα!

Τη Μεγάλη Τετάρτη το βράδυ προσκυνούμε στην Εκκλησία, την εικόνα του Μυστικού Δείπνου.

Για τους Εβραίους οι γιορτές του Πάσχα άρχιζαν από το βράδυ της Παρασκευής.

Όμως σημαντικό μέρος της γιορτής ήταν και το πασχαλινό τραπέζι. Έτρωγαν ψητό αρνί, πικρά χόρτα, άζυμο ψωμί κι έπιναν κρασί. Έτσι κι ο Ιησούς έστειλε δυο μαθητές Του κι ετοίμασαν το τραπέζι. Όταν βράδιασε, ήρθε κι Αυτός με τους υπόλοιπους μαθητές και κάθισαν στο μυστικό αυτό Δείπνο.

Πριν το φαγητό συνήθιζαν τότε να τους πλένουν τα πόδια οι υπηρέτες. Ο Ιησούς θέλησε να τους δώσει παράδειγμα ταπεινοφροσύνης.

Πήρε, λοιπόν, μια λεκάνη με νερό και μια πετσέτα. Έπλυνε και σκούπισε τα πόδια των μαθητών του.

Όταν τέλειωσε τους είπε:

« Με αυτό που σας έκανα, σας έδωσα ένα παράδειγμα ώστε όπως εγώ φέρθηκα με αγάπη και ταπεινοφροσύνη σε σας, έτσι κι εσείς να κάνετε. Να υπηρετείτε τους άλλους και στην ανάγκη, να θυσιάζετε και τη ζωή σας γι' αυτούς ».

Μετά έκατσαν να φάνε. Ο Ιησούς πήρε το ψωμί, το ευλόγησε, το έκοψε σε κομμάτια και το έδωσε στους μαθητές Του, λέγοντας:

« Λάβετε, φάγετε... τούτο είναι το σώμα μου ».

Έπειτα πήρε και το ποτήρι με το κρασί, το ευλόγησε κι αφού ευχαρίστησε το Θεό, το έδωσε στους μαθητές Του, λέγοντας:

« Να πίνετε από αυτό όλοι... τούτο είναι το αίμα μου ».

Έτσι παρέδωσε το μυστήριο της *Θείας Κοινωνίας* στην εκκλησία μας.

Αφού τελείωσε ο Ιησούς, είπε στους μαθητές Του, πως ένας από τους δώδεκα θα Τον παρέδιδε στους Φαρισαίους! Και δίνοντας ψωμί βουτηγμένο στο ζωμό στον Ιούδα τον Ισκαριώτη, του είπε:

« Εκείνο που σκέπτεσαι να κάνεις, κάνε το όσο πιο γρήγορα μπορείς ».

Ο Ιούδας πήρε το ψωμί κι έφυγε αμέσως.

Τότε ο Κύριος είπε στους μαθητές Του, τι επρόκειτο να συμβεί κι ο Πέτρος του απάντησε πως και τη ζωή του θα έδινε για Εκείνον.

Ο Ιησούς όμως του είπε πως πριν λαλήσει ο κόκορας, θα Τον αρνηθεί απόψε τρεις φορές. Μίλησε στους μαθητές Του για το Άγιο Πνεύμα, που θα τους στείλει ο Θεός για να φωτίζει και να τους δυναμώνει.

Στο τέλος έψαλαν ύμνους κι έφυγαν για τον κήπο της Γεσθημανής, όπου ο Χριστός μας συνήθιζε να προσεύχεται.

Μεγάλη Πέμπτη

Η Σταύρωση

Μπήκαμε για καλά στις προετοιμασίες του Πάσχα. Τη Μεγάλη Πέμπτη γίνεται το ζύμωμα. Πρωί πρωί οι νοικοκυρές ζυμώνουν τις *κουλούρες της Λαμπρής* με αλεύρι και μυρωδικά. Τις στολίζουν με διάφορα στολίδια από ζυμάρι, αμύγδαλα και κόκκινα αυγά κι απ' τα επιδέξια χέρια ξεπηδούν οι *κουτσούνες*, τα *κοφίνια*, τα *καλαθάκια*, οι *αυγούλες*, κατά το σχήμα τους και τ' όνομά τους. Συχνά στη μέση βάζουν ένα κόκκινο αυγό, συνήθεια που κρατάει από τους Βυζαντινούς.

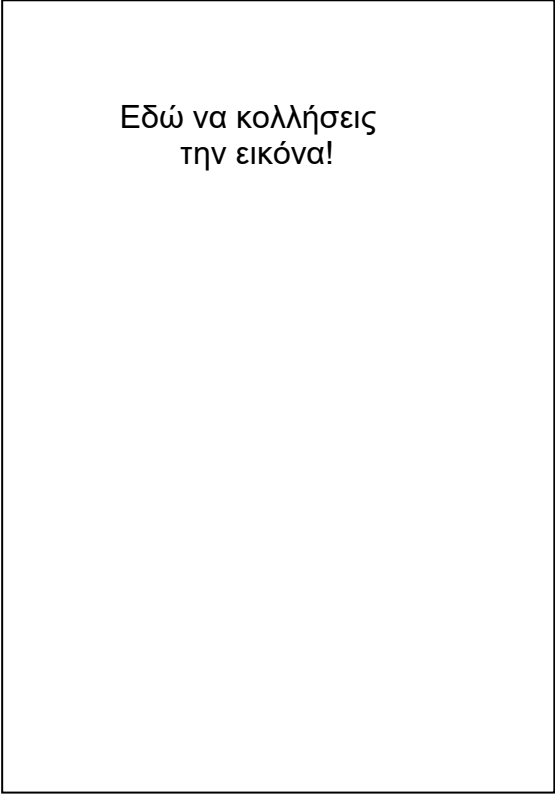
Το βάψιμο των αυγών γίνεται κι αυτό τη Μεγάλη Πέμπτη. Κόκκινα αυγά βάφουν σ' όλα τα σπίτια – εκτός από κείνα που πενθούν – και τα μαζεύουν όλη τη Σαρακοστή. Το *πρώτο αυγό* που θα βάψουν, έχει, λένε, θαυμαστές ιδιότητες και το βάζουν στο εικονοστάσι του σπιτιού, γιατί είναι *το αυγό της Παναγίας*. Μ' αυτό σταυρώνουν οι γυναίκες τα παιδιά, σαν είναι αδιάθετα, αλλά και σ' άλλες περιπτώσεις, για να διώξουν το κακό.

Με διάφορες παραδόσεις προσπαθούν να εξηγήσουν γιατί βάφονται τ' αυγά κόκκινα το Πάσχα. Άλλοι υποστηρίζουν πως γίνεται για να θυμόμαστε το αίμα του Χριστού, που χύθηκε για τη σωτηρία των ανθρώπων. Άλλοι γιατί θυμίζει την Ανάσταση, αφού το κόκκινο είναι το χρώμα της χαράς κι ακόμη γιατί το κόκκινο χρώμα έχει τη δύναμη να διώχνει κάθε κακό.

Το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης όλοι παρακολουθούν την ακολουθία της Σταύρωσης, όπου διαβάζονται τα *δώδεκα Ευαγγέλια*. Παλιότερα, γυναίκες και κορίτσια διανυκτέρευαν στην εκκλησία και μοιρολογούσαν το Χριστό:

Σήμερα μαύρος ουρανός,
σήμερα μαύρη μέρα,
σήμερα όλοι θλίβονται
και τα βουνά λυπούνται.

Τη Μεγάλη Πέμπτη δεν ξεχνούν και τους νεκρούς. Οι συγγενείς αφήνουν πάνω στους τάφους τους διάφορες προσφορές ή μοιράζουν λίγο στάρι (κόλλυβα).

Εδώ να κολλήσεις
την εικόνα!

Τα γεγονότα της Μεγάλης Πέμπτης

Αφού ο Κύριος έφτασε στον κήπο της Γεσθημανής με τους μαθητές Του, πήρε τον Πέτρο, τον Ιωάννη και τον Ιάκωβο και προχώρησε μέσα στον καταπράσινο ελαιώνα. Τους άφησε και πήγε να προσευχηθεί.

Ξαφνικά ακούστηκε θόρυβος και φάνηκαν Ρωμαίοι στρατιώτες με τον Ιούδα. Εκείνος μόλις είδε το Χριστό, Τον φίλησε και του είπε:

«Χαίρε Διδάσκαλε».

Οι στρατιώτες έπιασαν τότε τον Ιησού, Τον έδεσαν και Τον οδήγησαν στο Συνέδριο. Τον πήγαν στον Άννα κι από εκεί στον Καϊάφα. Εκεί δίκασαν και καταδίκασαν τον Αναμάρτητο σε θάνατο.

Ήταν η πιο άδικη δίκη όλων των αιώνων...

Ο Ιωάννης και ο Πέτρος είχαν φτάσει κι αυτοί ως την κατοικία του Αρχιερέα. Εκεί τρεις άνθρωποι ρώτησαν τον Πέτρο, αν ήταν μαθητής του Χριστού. Ο Πέτρος αρνήθηκε και τις τρεις φορές. Αμέσως τότε ακούστηκε το λάλημα ενός κόκορα. Τότε θυμήθηκε τα λόγια του Χριστού, μετάνιωσε κι έκλαψε πικρά.

Ο Ιούδας όμως όταν κατάλαβε το λάθος του, αντί να ζητήσει συγχώρεση από το Θεό, βρήκε ένα δέντρο και κρεμάστηκε.

Από το σπίτι του Αρχιερέα, τον Κύριο Τον πήγαν στο Ρωμαίο επίτροπο, τον Πιλάτο, ο οποίος έδωσε τη διαταγή να Τον σταυρώσουν.

Οι στρατιώτες αφού Του φόρεσαν έναν κόκκινο μανδύα κι ένα στεφάνι από αγκάθια, Τον έφτυσαν, Τον χτύπησαν, Του φόρτωσαν τον σταυρό στους ώμους Του και Τον ανέβασαν στο Γολγοθά.

Εκεί Τον σταύρωσαν ανάμεσα σε δυο ληστές. Ο Χριστός μας πάνω στο σταυρό, λίγο πριν πεθάνει, ζήτησε από το Θεό-Πατέρα Του, να συγχωρήσει αυτούς που Τον σταύρωσαν.

Κι αργότερα, λέγοντας:

«Πατέρα σου παραδίδω το πνεύμα μου, τετέλεσται, δηλαδή τελείωσαν όλα όσα είχα να κάνω για τον κόσμο», έγειρε το κεφάλι και πέθανε.

Τη στιγμή εκείνη η γη ταραχτήκε από φοβερό σεισμό και σκοτάδι απλώθηκε παντού.

Οι Ιουδαίοι που ήταν εκεί κατάλαβαν την αμαρτία τους κι έκλαιγαν λέγοντας : «Πραγματικά ήταν ο Υιός του Θεού!»

Σε πολλά μέρη της Ελλάδας το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης, κυρίως τα παιδιά, φτιάχνουν με κουρέλια και άχυρα το ομοίωμα του Ιούδα. Ύστερα γυρίζουν και μαζεύουν φρύγανα και ξύλα απ' τα σπίτια, για τη φωτιά που θα τον κάψουν.

Μεγάλη Παρασκευή Η Αποκαθήλωση και η Ταφή του Κυρίου

Οι καμπάνες χτυπούν πένθιμα απ' τα χαράματα της Μεγάλης Παρασκευής. Κανείς δε σκέφτεται να δουλέψει. Όλοι νηστεύουν αυστηρά, μερικοί πίνουν μόνο νερό και ξίδι. Τσουκάλι δεν μπαίνει στη φωτιά. Τα κορίτσια και οι νεαρές γυναίκες κάθε ενορίας έχουν ξενυχτήσει στολίζοντας τον Επιτάφιο με άφθονα λουλούδια.

Το πρωί γίνεται η ακολουθία της Αποκαθήλωσης. Έτσι όπως ο Ιωσήφ από την Αριμαθαία, παίρνοντας την άδεια από τον Πιλάτο, κατέβασε το σώμα του Χριστού μας από το Σταυρό, το τύλιξε σε καθαρό σεντόνι και το έβαλε στον τάφο, που είχε φτιάξει για τον ίδιο, στον κήπο του σπιτιού του.

Το άνοιγμα του τάφου το έκλεισαν με μια μεγάλη πέτρα και οι αρχιερείς ζήτησαν από τον Πιλάτο να βάλει φρουρούς απ' έξω, γιατί είχαν το φόβο μήπως οι μαθητές του Χριστού κλέψουν το σώμα Του και διαδώσουν ύστερα πως αναστήθηκε.

Εδώ να κολλήσεις
την εικόνα!

Στην εκκλησία οι παπάδες κατεβάζουν μέσα σε γενική σιωπή και κατάνυξη το Σταυρωμένο Χριστό και αποθέτουν (βάζουν – τοποθετούν) το σώμα Του στο καταστόλιστο κουβούκλιο του Επιτάφιου. Όλοι θα περάσουν να το ασπαστούν, μα οι γυναίκες και πιο πολύ τα παιδιά, περνούν τρεις φορές από κάτω απ' το κουβούκλιο, «για να τους πιάσει η χάρη».

Σε μερικά μέρη τα παιδιά γύριζαν στα σπίτια και τραγουδούσαν τα Πάθη του Χριστού:

Σήμερα μαύρος ουρανός
σήμερα μαύρη μέρα,
οπού σταυρώσαν το Χριστό...

Η Αποκαθήλωση. Μικρή φορητή εικόνα του 10^{ου} αιώνα, που βρίσκεται στην Ουάσινγκτον.

Οι καμπάνες δεν παύουν να χτυπούν λυπητερά. Μόλις σουρουπώσει, καλούν τους πιστούς για την Ακολουθία του Επιτάφιου Θρήνου. Ψέλνονται τα εγκώμια: το «αι Γενεαί αι πάσαι», το «η Ζωή εν Τάφω» και το «Άξιον εστί». Αμέσως μετά αρχίζει η περιφορά του Επιτάφιου. Μπροστά τα εξαπτέρυγα κι ο Σταυρός – άδειος πια – το κουβούκλιο με τον Επιτάφιο, οι παπάδες και παραπίσω το πλήθος μ' αναμμένες λαμπάδες. Ψέλνουν αποσπάσματα από τα εγκώμια και στα σταυροδρόμια και τις πλατείες σταματούν για να ψάλουν μια δέηση.

Δεν παραλείπουν να επισκεφτούν και το νεκροταφείο.

Σε πολλά μέρη, την ώρα που γίνεται η περιφορά του Επιτάφιου, τα παιδιά ανάβουν φωτιές και καίνε τον «Ιούδα».

Στις Σέρρες και σε άλλα μέρη της Ανατολικής Μακεδονίας οι γυναίκες συνήθιζαν, την ώρα που περνούσε ο Επιτάφιος, να βγάζουν στο κατώφλι τους, ένα τραπέζι. Επάνω έβαζαν την εικόνα του Εσταυρωμένου ανάμεσα σε λουλούδια, αναμμένα κεριά και θυμιάματα. Δίπλα τοποθετούσαν ένα πιάτο, όπου τη Μεγάλη Σαρακοστή είχαν σπείρει φακή ή κριθάρι κι είχε φυτρώσει. Το έθιμο θυμίζει τους «Αδώνιδος κήπους», δηλαδή τους κήπους του Άδωνη των Αρχαίων Ελλήνων, όταν οι γυναίκες γιόρταζαν κάθε άνοιξη ή καλοκαίρι τα Αδώνεια.

Μεγάλο Σάββατο η Ανάσταση

Από τα ξημερώματα του Μεγάλου Σαββάτου οι καμπάνες χτυπάνε χαρμόσυνα πια, για να αναγγείλουν την *πρώτη Ανάσταση*, όπως την λένε, του Χριστού.

Στη Ζάκυνθο κι αλλού στη Δυτική Ελλάδα σπάνε διάφορα πήλινα αγγεία για «χαρά του Χριστού και πομπή των Εβραίων». Ο νοικοκύρης του σπιτιού ανασκουμπώνεται να σφάξει «το λαμπριώτη», το καλοθρεμμένο αρνί, που θα έχει την κυρίαρχη θέση στο πασχαλινό τραπέζι. Με το αίμα του αρνιού έκανε άλλοτε ένα σταυρό στην πόρτα και στα μάγουλα των παιδιών «για το καλό» (πράξη που θυμίζει τους Εβραίους και τις πληγές του Φαραώ). Οι νοικοκυρές καθαρίζουν και στολίζουν το σπίτι, φτιάχνουν τυρόπιτες, γαλατόπιτες κι άλλες πασχαλιάτικες πίτες. Τέτοια μέρα δεν ξεχνούν τους συγγενείς και χωριανούς που πενθούν και τους στέλνουν κόκκινα αυγά, κουλούρια κι ό,τι άλλο έχουν, μια και σ' εκείνους το έθιμο δεν επιτρέπει να φτιάξουν. Κι αφού όλα τελειώσουν με το καλό, περιμένουν με λαχτάρα τη μεγάλη νύχτα της *Ανάστασης*.

Εδώ να κολλήσεις
την εικόνα!

Τα γεγονότα της Ανάστασης

Την ταφή του Κυρίου παρακολούθησαν από μακριά, η Μαρία η Μαγδαληνή, η Μαρία του Κλωπά και η Σαλώμη. Αφού πήγαν στην αγορά, αγόρασαν αρώματα και έτρεξαν να αρωματίσουν τον τάφο του Κυρίου.

Όταν έφτασαν βρήκαν τη μεγάλη πέτρα που έκλεινε τον τάφο κυλισμένη μακριά. Μπήκαν στον τάφο, μα αντί να βρουν το σώμα του Κυρίου, είδαν έναν άγγελο να κάθεται στα δεξιά του τάφου. Το πρόσωπό του έλαμπε σαν τον ήλιο και τα ρούχα του ήταν κάτασπρα σαν το χιόνι.

Ο άγγελος τους είπε:

- Μη φοβάστε! Ζητάτε τον Ιησού το Ναζωραίο; Δεν είναι εδώ... Αναστήθηκε όπως είχε πει. Πηγαίните να πείτε στους μαθητές Του ότι θα τους περιμένει στη Γαλιλαία.

Εκείνες έτρεξαν με μεγάλη χαρά να πουν την είδηση στους μαθητές Του. Στο δρόμο είδαν τον αναστημένο Χριστό, Τον πλησίασαν κι έπεσαν στα πόδια Του και τον προσκύνησαν.

Εκείνος τους είπε:

- Πηγαίνετε να πείτε στους μαθητές μου να πάνε στη Γαλιλαία. Εκεί θα συναντηθούμε.

Πραγματικά οι έντεκα μαθητές κι ο Δάσκαλός τους πήγαν στη Γαλιλαία. Οι μαθητές Του, Τον προσκύνησαν και Τον άκουσαν να λέει:

- Πηγαίνετε να κηρύξετε το Ευαγγέλιο σε όλο τον κόσμο, σε όλους τους ειδωλολάτρες. Θα τους βαπτίζετε στο όνομα του Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος!

Στις μέρες μας τη θέση των Μυροφόρων γυναικών έχουν πάρει οι καμπάνες των Εκκλησιών. Πριν από τα μεσάνυχτα ξυπνούν τον κόσμο να τρέξουν στην Ανάσταση! Όλοι κρατούν άσπρες λαμπάδες, σημάδι χαράς.

Λίγο πριν τα μεσάνυχτα, ο παπάς βγαίνει από το Ιερό κρατώντας μια λαμπάδα αναμμένη με Άγιο φως και ψέλνει το:

«Δεύτε λάβετε φως...».

Όλοι τρέχουν, ποιος θα πρωτοανάψει τη λαμπάδα με το νέο Άγιο φως. Ο παπάς και οι ψαλτάδες βγαίνουν στην αυλή της Εκκλησίας. Στις πόλεις ανεβαίνουν πάνω σε μια στημένη εξέδρα.

Ακριβώς τα μεσάνυχτα ακούγεται το:

«Χριστός Ανέστη...».

Τότε πια γίνεται χαλασμός κόσμου! Πυροτεχνήματα, βεγγαλικά, τρακατρούκες! Οι πιστοί μέσα κι έξω στην Εκκλησία δίνουν μεταξύ τους το φιλί της Αγάπης, που δίδαξε ο Χριστός. Τσουγκρίζουν κι από ένα κόκκινο αυγό μύτη με μύτη, ποιος θα σπάσει του άλλου, γιατί το' χουν για καλό.

Σε μερικά μέρη, όπως στη Φθιώτιδα, για να προφυλάξουν τον τόπο από το χαλάζι, ανάβουν ένα δαδί με το Άγιο φως κι όσο τόπο φωτίζει τριγύρω, θα γλιτώσει απ' το χαλάζι.

Μόλις τελειώσει η φασαρία, αρκετοί παραμένουν στην Εκκλησία μέχρι να τελειώσει η λειτουργία. Οι περισσότεροι όμως, παρά τις διαμαρτυρίες των παπάδων, φεύγουν κρατώντας αναμμένες τις λαμπάδες τους ή τα φαναράκια τους με τ' Άγιο φως, γυρίζουν ανυπόμονοι στα σπίτια τους. Με τον καπνό της λαμπάδας σχηματίζουν ένα μαύρο σταυρό στην εξώπορτα κι ανάβουν με το νέο φως το καντήλι που καίει στο εικονοστάσι.

Ύστερα η νοικοκυρά ετοιμάζει το τραπέζι, ενώ οι υπόλοιποι όλο και τσουγκρίζουν και τρώνε κόκκινα αυγά. Στο τραπέζι σερβίρεται ο πατσάς κι η μαγειρίτσα, φτιαγμένα απ' τα εντόσθια και τα ποδαράκια του αρνιού, τυρόπιτες γαλατόπιτες κι άλλα φαγητά ανάλογα με τον τόπο.

Μετά από τόσο φαγητό πέφτουν για ύπνο!

Η Κυριακή του Πάσχα

Πρωί πρωί ο νοικοκύρης θα ετοιμάσει φωτιά και τις σούβλες για το αρνί και το κοκορέτσι.

Στην αυλή κάθε σπιτιού γίνεται μεγάλο γλέντι με το γύρισμα της σούβλας.

Μερικοί νοικοκυραίοι δεν παραλείπουν να κοιτάξουν την ωμοπλάτη του αρνιού, για να δουν ευχάριστα ή δυσάρεστα σημάδια για τη χρονιά.

Η «αγάπη»

Το απόγευμα στην Εκκλησία γίνεται η *δεύτερη Ανάσταση*, η «αγάπη», όπως την λένε, γιατί για την αγάπη των ανθρώπων, σταυρώθηκε ο Χριστός και τη διακηρύσσει το Ευαγγέλιο, που διαβάζεται εκεί σε δώδεκα γλώσσες.

Οι πιστοί ανταλλάσσουν το φιλί της «αγάπης».

Σε μερικά μέρη από το απόγευμα πριν από τη δεύτερη Ανάσταση, καίνε τον Ιούδα, αφού τον γυρίσουν σ' όλο το χωριό.

Φυσικά, απ' όλο αυτό το πανηγύρι δε λείπουν οι χοροί και διάφοροι αγώνες: πήδημα, τρέξιμο, λιθάρι, πάλη και τα βραβεία είναι λαμπριάτικες κουλούρες ή κεντημένα μαντίλια.

Ένα πολύ ωραίο έθιμο, που θυμίζει την «αιώρα» των κοριτσιών της αρχαίας Αθήνας, όταν γιόρταζαν τα Ανθεστήρια, είναι οι *κούνιες*.

Κρεμούν κούνιες στα δέντρα και κουνιούνται για να γίνουν τα στάχυα, να φύγουν τα φίδια, για την υγεία, για να απαλλαγούν οι άνθρωποι από τα κακά που τους απειλούν το καλοκαίρι που φτάνει σε λίγο.

Την ώρα που τα κορίτσια κουνιούνται, τραγουδούν:

... Κουνήσετε τις όμορφες, κουνήσετε τις άσπρες,
κουνήσετε τις λεμονιές, που' ναι ανθούς γεμάτες...

Το «ασπροβδόμαδο»

Δεν «πασχάζουν», δεν καλοτρώνε δηλαδή, μόνο ανήμερα τη Λαμπρή. Το αρνί βαστάει ακόμη κι έτσι το φαγοπότι κι ο χορός, η χαρά και τα τραγούδια συνεχίζονται όλη την επόμενη βδομάδα, τη βδομάδα της Διακαινησίμου.

Άνοιξη είναι, χαρά Θεού, φαγητά άφθονα και αργίες άφθονες! Κανείς δε δουλεύει, γιατί είναι το «ασπροβδόμαδο» και φοβούνται το χαλάζι!

Αυτές τις μέρες δεν ξεχνούν οι άνθρωποι και τους νεκρούς τους, που πιστεύουν πως οι ψυχές τους βρίσκονται έξω από τον Άδη.

Τους τιμούν τη Δευτέρα και το Σάββατο του Πάσχα. Τους πηγαίνουν κουλούρια και κόκκινα αυγά, να' χουν κι αυτοί το μερίδιό τους, να ξέρουν πως δεν τους ξέχασαν!

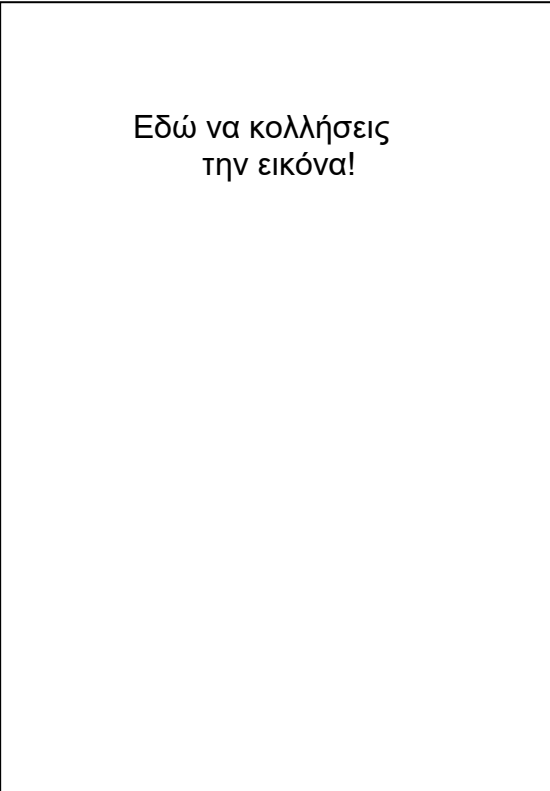
Την Παρασκευή της Διακαινησίμου είναι της
Ζωοδόχου Πηγής,

γιορτή της Παναγίας. Γίνονται πανηγύρια και χοροί κοντά σε τόπους και εκκλησιές που έχουν *αγίασμα*, νερό αγιασμένο και θαυματουργό.

Στα Μέγαρα χορεύουν *το χορό της τράτας*, κρατώντας σταυρωτά τα χέρια τους.

Η γιορτή του Αγίου Γεωργίου

Τη Δευτέρα του Πάσχα γιορτάζουμε τον Αϊ-Γιώργη, αν η κανονική γιορτή του (23 Απριλίου) είχε πέσει πριν απ' το Πάσχα.

Εδώ να κολλήσεις
την εικόνα!

Ο Αϊ-Γιώργης είναι για τους Νεοέλληνες ό,τι ο Ηρακλής για τους Αρχαίους. Είναι ο πιο αγαπητός Άγιος, που καβάλα στ' άσπρο αλόγο του σκοτώνει με το κοντάρι του το δράκοντα, τον κάθε εχθρό που απειλεί τον απροστάτευτο άνθρωπο.

Έσωσε, λένε, μέσα απ' τα δόντια του τη βασιλοπούλα, που την είχαν αφήσει να τη φάει ο δράκοντας, το πελώριο φίδι, μήπως και ξεγελαστεί κι αφήσει το νερό της πολιτείας να τρέξει, να ξεδιψάσει ο κόσμος.

Ο Άγιος από τα βυζαντινά χρόνια θεωρείται προστάτης πόλεων και κρατών και στολίζει τα βασιλικά λάβαρα, καθώς και τις σημαίες κρατών.

Είναι Άγιος πολεμικός και προστάτης του πεζικού. Είναι Άγιος των τσοπάνηδων, αλλά και των γεωργών.

Για τους τσοπάνηδες, ιδιαίτερα τους Σαρακατσαναίους, η γιορτή του Αΐ-Γιώργη είναι σημαδιακή. Αφήνουν τα χειμαδιά κι ανεβαίνουν στα βουνά να βοσκήσουν τα κοπάδια τους και να τυροκομήσουν.

Τη μέρα αυτή προσφέρουν στη Χάρη του, δηλαδή στην Εκκλησία, ένα αρνί άσπρο, κάτασπρο. Στη στάνη γίνεται τρικούβερο γλέντι: σφάζουν τον «Αϊ-Γιωργίτη», το πιο καλοθρεμμένο αρνί τους και καλούν σε τραπέζι συγγενείς και φίλους.

Οι γεωργοί δεν πάνε πίσω σε γιορτές.

Στην Αράχοβα της Παρνασσίδας γίνεται μεγάλος χορός με τούμπανα και καραμούζες.

Πρώτοι οι γέροντες σέρνουν το χορό τραγουδώντας το «πανηγυράκι» :

Πανηγυράκι γίνεται, κάτω στον Αϊ-Γιώργη...

Στη μνήμη του κάνουν και διάφορους αγώνες, ίσως γιατί του αποδίδουν πολλά κατορθώματα.

Γίνονται αγώνες δρόμου, όπως το τρέξιμο των γερόντων, με βραβείο ένα αρνί. Την άλλη μέρα αγωνίζονται στο πήδημα, την τρίτη στην πάλη και τη σφαιροβολία.

Μετά τους αγώνες όλοι πιάνουν το χορό.

Η Κυριακή του Θωμά

Εδώ να κολλήσεις
την εικόνα!

Την Κυριακή του Θωμά είναι τα *Ξώλαμπρα* ή το *Αντίπασχα*, οι τελευταίοι χοροί, η τελευταία μέρα του πολυήμερου καθισιού. Κι αυτό γιατί την επόμενη μέρα, τη Δευτέρα του Θωμά, τα παιδιά πηγαίνουν σχολείο κι αρχίζουν με το καλό όλες οι δουλειές.

Ό,τι κεριά απόμειναν από την Πασχαλιά, τα πηγαίνουν στην εκκλησιά, για να καούν.

Αυτή τη μέρα θυμόμαστε τον Απόστολο Θωμά, που ακούμπησε με το χέρι του τις πληγές του Κυρίου, για να πειστεί πως πραγματικά αναστήθηκε.

Συγκλονισμένος αποκρίθηκε:

- Ο Κύριός μου και ο Θεός μου!

Τότε ο Ιησούς του είπε:

- Πίστεψες, γιατί με είδες. Ευτυχισμένοι όμως είναι όσοι δε με είδαν και πίστεψαν!

ΚΑΛΑΝΤΑ ΛΑΖΑΡΟΥ

Εις την πόλη Βηθανία, Μάρθα κλαίει και Μαρία
Λάζαρον τον αδελφόν τους, τον γλυκύν και καρδιακόν
τους.

Τρεις ημέρες τον θρηνούσαν και τον εμοιρολογούσαν.
Την ημέρα την τετάρτη, κίνησ' ο Χριστός για να'ρθει.

«Πες μας Λάζαρε τι είδες εις τον Άδη που επήγες;»
«Είδα φόβους, είδα τρόμους, είδα βάσανα και πόνους.
Δώστε μου λίγο νεράκι, να ξεπλύνω το φαρμάκι
της καρδιάς μου, των χειλέων και μη με ρωτάτε πλέον!»

Τα εγκώμια του Επιτάφιου

Α΄ ΣΤΑΣΗ

Η ζωή εν τάφω, κατετέθης Χριστέ
και αγγέλων στρατιαί εξεπλήττοντο,
συγκατάβασιν δοξάζουσαι την Σην.

Η ζωή πώς θνήσκεις, πώς και τάφω οικείς;
του θανάτου το βασίλειον λύεις δε
και του Άδου τους νεκρούς εξαναστάς.

Προσκυνώ το πάθος, ανυμνώ την ταφήν,
μεγαλύνω σου το κράτος φιλόανθρωπε,
δί' ων λέλυμαι παθών φθοροποιών.

Β΄ ΣΤΑΣΗ

Άξιον εστί, μεγαλύνειν Σε τον Ζωοδότην
τον εν τω σταυρώ τας χείρας εκτείναντα,
και συντρίψαντα το κράτος του εχθρού.

Άξιον εστί, μεγαλύνειν Σε τον πάντων κτίστην
τοις σοις γαρ παθήμασιν έχομεν,
την απάθειαν ρυσθέντες της φθοράς.

Ύμνοις σου Χριστέ, νυν την Σταύρωσιν και την ταφήν τε
άπαντες πιστοί εκθειάζομεν,
οι θανάτου λυτρωθέντες Ση ταφή.

Γ΄ ΣΤΑΣΗ

Αι γενεαί πάσαι, ύμνον τη ταφή σου,
προσφέρουσι Χριστέ μου.

Ω γλυκύ μου έαρ, γλυκύτατόν μου τέκνον,
που έδου σου το κάλλος.

Ανάστα ζωοδότα, η σε τεκούσα Μητηρ,
δακρυρροούσα λέγει.

Έρραναν τον τάφον, αι Μυροφόροι μύρα,
λίαν πρωί ελθούσαι.

ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Δημοτικό τραγούδι

Σήμερα μαύρος ουρανός, σήμερα μαύρη μέρα,
σήμερα αγγέλοι, αρχάγγελοι, όλοι μαυροφορούνε,
σήμερα όλοι θλίβονται και τα βουνά λυπούνται,
σήμερα πάνε κι έρχονται στην Παναγιάς την πόρτα.
Η Παναγιά η Δέσποινα καθόταν στο θρονί της,
την προσευχή της έκανε για το μονογενή της.
Ακούει βροντές, ακούει στραπές και ταραχές μεγάλες,
προβάλλει από τη θύρα της να δει τη γειτονιά της.
Βλέπει τον ουρανό θαμπό και τ' άστρα βουρκωμένα,
ακούει φωνή, ακούει λαλιά απ' αρχαγγέλου στόμα:

-«Σώσε, κυρά μου Παναγιά, τούτηνε δα την ώρα
και τον υγιό σου πιάσανε και στο σταυρό τον πάνε».

Η Παναγιά σαν τ' άκουσε έπεσε και λιγώθη
και, σαν τη συνεφέρανε, τούτο το λόγο λέει:

-«Όσοι πονάτε το Χριστό, όλοι κοντά μου ελάτε».

Η Μάρθα, η Μαγδαλήνη και του Λαζάρου η μάνα,
του Ιακώβου η αδελφή κι οι τέσσερις αντάμα,
επήραν το στρατί-στρατί, στρατί το μονοπάτι,
τηράν ζερβά, τηράν δεξιά, κανέναν δεν γνωρίζουν
τηράν και πιο δεξιότερα, θωρούν τον Άι-Γιάννη.

-«Άι-μου Γιάννη Πρόδρομε και βαπτιστή του γιου μου,
μην είδες μου το τέκνο μου και σε το δάσκαλό σου;»

-«Ποιος έχει χείλη να στο πει, καρδιά να μολογήσει,
ποιος έχει χειροπάλαμα, για να σου τότε δείξει;»

«Έχεις και χείλη, να το πεις, καρδιά, να μολογήσεις,
έχεις και χειροπάλαμα, για να μου τότε δείξεις».

-«Θωρείς εκείνον το γυμνό, τον παραπονεμένο,
όπου φορεί στην κεφαλή αγκάθινο στεφάνι;

Εκείνος είναι ο γιόκας σου κι εμέ ο δάσκαλός μου».

Κι η Παναγιά σαν τ' άκουσε, τούτον το λόγο λέει:
-«Πού'ναι γκρεμός να γκρεμιστώ, γιαλός να πάω να
πέσω;»

Κανένας δεν της μίλησε να την παρηγορήσει,
μόν' ο Χριστός της μίλησε απ' το σταυρό επάνω!
«Κάμε, μανούλα, υπομονή και διάφορο δεν έχεις.

Στρώσε τραπέζι θλιβερό να φάνε οι θλιμμένοι
και το Μεγάλο Σάββατο, κάπου να μ' απαντέχεις.
Την Κυριακίτσα το πουρνό θα πουν «Χριστός Ανέστη!».

